

дують особи, які планують надалі присвятити себе адвокатській діяльності, тому з часом особа, звільняється і у адвоката знов виникає необхідність підбирати нового помічника, що завдає певний клопіт.

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/page2>.

2. Положення про помічника адвоката. Рішення Ради адвокатів України від 25 вересня 2015 року № 113. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr113871-15#Text>.

Науковий керівник Фастовець Наталія, кандидатка наук з державног управління, доцентка, доцентка кафедри приватного та публічного права Інституту права та сучасних технологій Київського національного університету технологій та дизайну.

КОМУНІКАТИВНЕ НАВЧАННЯ ЮРИСТІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Вишневська Марина,

доцентка кафедри філології та перекладу

Інституту права та сучасних технологій

Київського національного університету технологій та дизайну

Вступ. На сучасному етапі розвитку вищої юридичної освіти питання забезпечення якості професійної підготовки фахівців та удосконалення її технологій є одним з важливих стратегічних орієнтирів державної освітньої політики. Завдання вищої школи – забезпечити таке надання освітніх послуг, враховуючи стандарти вищої освіти в Європейському просторі узгоджені із новою структурою освітньо-кваліфікаційних (освітньо-наукових) рівнів вищої освіти та з Національною рамкою кваліфікацій. Передбачається, що вищі юридичні навчальні заклади мають розробити і втілювати власну стратегію підвищення якості професійної підготовки фахівців-юристів. Очевидно, що результатом такої стратегії і є рівень фахової й іншомовної комунікативної компетентності випускника вищого юридичного навчального закладу

Постановка завдання. Останнім часом у галузі вивчення іноземних мов особливо популярним стало поняття «комунікативності» та «комунікативного підходу» у навчанні. У зарубіжній методичній літературі це поняття відоме як Communicative Language Teaching (CLT) або Communicative approach. У широкому розумінні ці терміни означають такий підхід у навчанні іноземної мови, у якому спілкування, процес взаємодії з партнером є одночасно і засобом, і метою навчання. З'явився цей підхід до навчання в 70-80-х роках минулого століття в результаті численних незалежних досліджень і розробок як у Європі, так і в Сполучених Штатах [8]. З одного боку, це сталося тому, що зі створенням європейської економічної спільноти суттєво зріс попит на іноземні мови, особливо у Європі. Цей попит змусив вчителів змінювати підхід у навчанні іноземних мов. Традиційні методи, такі як граматико-перекладний, мали на увазі, що учні починають вивчати іноземну мову за кілька років до того, як її доведеться використовувати в реальному житті.

Але це установки не підходили для дорослих учнів, що були зайняті роботою, і для школярів, які ще не мали достатньо розвиненої здатності до навчання. В результаті стало зрозуміло, що для цих категорій учнів необхідний підхід з більш високим ступенем віддачі. З іншого боку, істотний внесок у розвиток комунікативного підходу до навчання іноземних мов зробили вчені. Наприклад, у Великій Британії фахівці з прикладної лінгвістики поставили під

сумнів ефективність методу ситуаційного навчання, що домінував в країні на той момент. Британські лінгвісти Крістофер Кандлін і Генрі Віддоусон виявили, що підвищена увага до структури мови не сприяє її кращому засвоєнню. Вони вважали, що окрім володіння граматичними структурами, учням також необхідно розвивати навички спілкування та розумітися на мовних функціях.

У Сполучених Штатах, лінгвіст та антрополог Делл Хаймс розробив концепцію комунікативної компетенції. Комунікативна компетенція уточнила, що означає знати мову. Крім досконалого володіння структурами мови, комунікативна компетенція також має на увазі здатність адекватно використовувати ці структурні елементи в різних ситуаціях спілкування. Ця думка була майстерно сформульована у висловлюванні Хаймса про те, що «існують правила вживання, без яких правила граматики марні» [3]. Не Хаймс сформулював конкретне визначення поняття «комунікативна компетенція», але наступні автори, зокрема М. Канале, пов'язали цю концепцію з навчанням іноземної мови.

Є. І. Пассов, створив свою теорію комунікативної іншомовної освіти. Відповідно до цієї теорії, поняття комунікативності розглядається у двох ракурсах: теоретичному, тобто як категорія (поняття), та практичному (емпіричному), тобто як технологія. Трактуючи комунікативність як технологію чи стратегію освіти, Є. І. Пассов виділяє такі її характеристики [1]:

- Вмотивованість будь-якої дії та будь-якої діяльності учня;
- Цілеспрямованість будь-якої дії та будь-якої діяльності учня,
- Відношення особистісної зацікавленості, що передбачає вираження особистого ставлення до проблем та предметів обговорення.
- Зв'язок спілкування з різними формами діяльності — навчально-пізнавальним, громадським, трудовим, спортивним, художнім, побутовим.
- Взаємодія тих, хто спілкується, тобто координація дій, взаємодопомога, підтримка один одного, кооперація, довірча співпраця.
- Контактність у трьох планах: емоційному, смислового та особистісного.
- Ситуативність, що виражається в тому, що спілкування учнів з учителем та учнів між собою в процесі оволодіння мовним матеріалом завжди можна охарактеризувати як систему взаємовідносин, породжених ситуативними позиціями тих, хто спілкується.
- Функціональність, що означає, що процес оволодіння мовним матеріалом завжди відбувається за наявності мовленнєвих функцій, які мають пріоритет перед формою мовленнєвих одиниць.
- Евристичність як організація матеріалу та процесу його засвоєння, що виключає довільне заучування та відтворення вивченого.
- Змістовність як об'єктивна характеристика та інформативність як суб'єктивна характеристика навчальних матеріалів;
- Проблемність як спосіб організації та презентації навчальних матеріалів;
- Виразність у використанні вербальних та невербальних засобів спілкування.

Тільки дотримання всіх перелічених параметрів та їх оптимальне використання дає право назвати освітній процес комунікативним. Саме такої якості модель є основою цієї концепції.

Результати досліджень. На думку сучасних зарубіжних дослідників основними відмінними характеристиками комунікативного навчання є такі [4]:

- У висловленні зміст є первинний (а не структура чи форма).
- Діалоги, якщо вони використовуються, ґрунтуються на комунікативних функціях і зазвичай не заучуються.

- Нова лексика вводиться лише у контексті.
- Мета навчання – ефективна комунікація іноземною мовою.
- Завдання на відпрацювання (drilling) можуть застосовуватись, але лише епізодично.
- Вимова має бути зрозумілою (але не обов'язково як у носія мови).
- При поясненні граматики застосовується будь-який засіб, який приносить користь учням та відповідає їхньому віку, інтересам тощо.
- Спроби вступити в реальну комунікацію вітаються від початку навчання.
- Обережне використання рідної мови учнями допускається там, де це можливо.
- Переклад рідною мовою застосовується там, де він необхідний або може принести користь.
- При бажанні читання та письмо можна почати вивчати з першого ж уроку.
- Система мови, що вивчається, засвоюється краще через прагнення до повноцінної комунікації.
- Основною метою навчання є формування комунікативної компетенції (здатність використовувати лінгвістичну систему мови ефективно та доречно).
- В основі організації та використання навчального матеріалу та методики лежить варіативність.
- Послідовність запровадження матеріалу визначається будь-яким способом, що забезпечує інтерес до нього з погляду змісту, застосування чи тематики.
- Вчитель усіма доступними способами підтримує та мотивує учня до використання іноземної мови.
- Іншомовні висловлювання породжуються самим учням, найчастіше шляхом спроб та помилок.
- Основна мета навчання - це швидкість мовлення та доречне використання лексичних одиниць; граматична коректність визначається не абстрактно, а лише у контексті.
- Від учнів вимагається спілкування з живими людьми (а не з мовою, втіленою в машинах або контрольних завданнях) у групах або парах, або шляхом письмового спілкування.
- Справжня мотивація з'явиться тоді, коли учень буде зацікавлений в розумінні іншомовного повідомлення.

На практиці, під час навчання, наприклад, граматиці комунікативний підхід означає наступну послідовність дій [9]:

- Спочатку учні читають текст. Акцент робиться на активному залученні до процесу навчання.
- Потім з тексту виділяються приклади цього граматичне правила та аналізуються самими учнями.
- Далі, ці приклади використовуються як основа для завдань, які націлені як відпрацювання самої структури та її форми, так і на смислове значення, яке ми можемо передати за допомогою цієї структури.
- І нарешті, учні самі повинні знайти подібні приклади у тексті та сформулювати відповідне граматичне правило.

Дж. Річардс та Т. Роджерс вважають, що комунікативне навчання мови це швидше підхід, а не метод. Вони описують комунікативний підхід до навчання мови за допомогою певних принципів та цілей навчання мови, способів засвоєння мови учням, типів завдань та

вправ, що використовуються під час навчання, а також ролі вчителя та учня у процесі навчання. Відповідно до цього підходу, основними принципами навчання є такі [7]:

- Комунікативний принцип: навчання відбувається за допомогою вправ, що стимулюють реальну комунікацію,
- Принцип комунікативних завдань: навчання відбувається за допомогою вправ, у яких мова використовується для виконання цікавих та наповнених змістом завдань,
- Принцип значущості та свідомості: навчання відбувається за допомогою мови, яку учень використовує осмислено. Навчальні завдання відбираються за принципом того, наскільки активно вони залучають учня.

Для викладачів іноземної мови значення має практичний аспект цієї концепції. Комунікативний підхід до навчання іноземної мови дозволяє створити ситуацію справжнього спілкування в аудиторії, наповнити змістом висловлювання учнів, навчити їх використовувати у мові автентичні репліки, властиві носіям мови. Це завдання можна здійснити навіть на ранніх стадіях навчання іноземної мови, коли учні ще недостатньо добре володіють лексикою та граматичними структурами. Досвідчений викладач зможе створити такий контекст для взаємодії на занятті, коли навіть короткі фрази будуть осмисленими та відповідатимуть ситуації реального спілкування.

Інша перевага комунікативного підходу полягає в тому, що він не містить суворих вимог до викладачів щодо співвідношення грамотності та швидкості в мовленні. Комунікативний підхід дозволяє викладачу самостійно розставити акценти між цими аспектами та зробити навчання збалансованим.

Подібним прикладом може бути тема напряму руху в англійській мові. Ми пропонуємо учням з'ясувати напрямок руху і пройти маршрутом, який часто нагадує лабіринт. Насправді нам може знадобитися максимум три підказки для того, щоб знайти дорогу до потрібного об'єкта. Але в цих випадках надмірна увага до точності формулювання даних структур виправдана. Ми це робимо для того, щоб у наших учнів було достатньо можливості для відпрацювання мовних зворотів, які вони згодом зможуть застосувати у реальному житті.

Комунікативно-орієнтоване навчання має на увазі особистісно-орієнтований підхід, акцент переноситься на самих учнів, їм дається більше ініціативи та свободи на занятті. Але це не означає, що заняття з іноземних мов проходять спонтанно. Вони чітко структуровані викладачем, який грає дуже важливу роль у процесі навчання. Він проводить велику підготовчу роботу, організує спілкування, дає комунікативно-значущі завдання.

Висновки. Робота над мовленнєвою грамотністю служить основою для мовленнєвої швидкості, що особливо важливо в роботі юриста. Комунікативний підхід передбачає навчання студентів лексиці, граматичних структур і функцій, так само, як і комунікативним стратегіям, для того, щоб вони могли успішно вирішувати завдання, що стоять перед ними, в процесі спілкування. Завдяки такій своїй універсальності, гнучкості та практичності, комунікативний підхід залишається в центрі уваги як українських, так і зарубіжних учених, продовжує розвиватися, і буде ще довго предметом для дослідження, вдосконалення та розвитку у практиці викладання іноземних мов.

Список використаних джерел

1. Пассов, Є. І. Комунікативна іншомовна освіта: готуємось до діалогу культур: Посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти / Є. І. Пассов ; Мінськ: Лексис, 2003. - 184 с.
2. Batstone, Rob. Grammar. / С. N. Candlin, Н. G. Widdowson. — Oxford: Oxford University Press, — 2000. — 149 p.

3. Finocchiaro, M. *The Functional-Notional Approach: From Theory to Practice.* / M. Finocchiaro, C. Brumfit. — New York: Oxford University Press, 1983. — 180 p.
4. Hymes, D. H. *Sociolinguistics. Selected Readings.* Harmondsworth: Penguin Education, 1972 pp. 269–293.
5. Lucantoni, Peter. *Teaching and assessing skills in English as a second language* / Peter Lucantoni. — Cambridge: Cambridge University Press, 2002. — 82 p.
6. McDonough, J. & Shaw, C. *Materials and Methods in ELT: A teacher's guide.* 2nd edition. Malden: Blackwell, 2003. — 280 p.
7. Richards, J. C. and Rodgers, T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching.* Cambridge: Cambridge University Press, 2001–171 p.
8. Savignon, Sandra J. «Communicative language teaching». In Byram, Michael. *Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning.* London: Routledge, 2000. — pp. 125–129.
9. Thacker, C. *English in Mind. Teacher's Book 1.* / C. Thacker, C. Pelteret. Cambridge: Cambridge University Press, 2007. — 130 p.

ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Дворянчикова Світлана,

к.ф.н., доцентка, доцентка кафедри філології та перекладу

Інституту права та сучасних технологій

Київського національного університету технологій та дизайну

Бондарчук Юлія,

к.ф.н., доцентка, доцентка кафедри філології та перекладу

Інституту права та сучасних технологій

Київського національного університету технологій та дизайну

Вступ. Ораторське мистецтво, або риторика, є водночас і прикладною навчальною дисципліною, і наукою, і мистецтвом, тому що її витлумачують як діяльність, що спрямована на те, щоби переконати аудиторію за допомогою правильно організованої промови, коректної мовленнєвої діяльності як соціальної дії, що досягає визначеної мети.

Оскільки ораторське мистецтво передбачає опанування стратегією передачі певної передусім вербальної інформації, тому корисними для майбутніх фахівців є курси, що допомагають набути зазначених компетентностей. Адже та особа, яка володіє знаннями щодо того, як досягти публічної перемоги своєї думки, й здатна якнайповніше реалізуватись у громадській діяльності та державних справах.

Постановка завдання. У доповіді ми зосередимося на огляді деяких традиційних курсів з ораторського мистецтва у закладах вищої освіти загалом та для юристів зокрема та зацентруємо увагу на перевагах вивчення цієї дисципліни.

Результати досліджень. Ораторське мистецтво – це й засіб спілкування людей, й манера вираження думок і волевиявлень, і засіб правового впливу, і частина загальної та ділової культури фахівців. В юридичній царині воно «підкоряється здійсненню функцій права через миттєве розкриття всього досвіду, характеру, намірів оратора-юриста» [2, с. 6].

Фахівці з риторики зазначають, що з-поміж основних функцій ораторського мистецтва варто виокремлювати такі: комунікативна (передача інформації і організація мовленнєвої взаємодії), конструктивна (формулювання думок), емотивна (відбиття ставлення особи до предмета промови), волюнтаривна (впливу на слухачів під час спілкування) [2, с. 68-80].